

Proloog

Anno Domini 51

Ik heb nooit als soldaat gediend, maar toch heb ik het merkwaardige gevoel dat ik het grootste deel van mijn leven in de kling van een zwaard heb gekeken, altijd achtervolgd door het gezicht van mijn vijand. Mijn vriend generaal Varus heeft me een keer verteld dat Romeinse soldaten voor de dodelijke stoot het liefst een zwaard gebruiken dat ze de *makhaira* noemen. De korte kling dwingt hen dichtbij te komen, zodat je alleen het gezicht van je moordenaar kunt zien als je bezwijkt onder de steek van die keiharde snede. Je vergeet de wereld, je vergeet je dierbaren, je vergeet hoop en verliest je broze greep op ieder restje vechtlust dat nog over was in je hart. Je ziet alleen het gelaat van je tegenstander.

Ik weet wat het is om een *makhaira* tegen mijn keel te hebben. Ik ken het gezicht van mijn vijand. Ik weet hoe zijn adem ruikt, hoe bijtend hij spreekt, hoe giftig zijn bespottings is. Hij heeft me meer dan eens gestoken met zijn korte zwaard. Ik ken zijn naam.

Hij heet Angst.

Hij heeft me belaagd vanaf de eerste keer dat hij me vond in een weiland, vastgeklampt aan de hand van mijn vader. Mijn vijand heeft een uitzonderlijk talent voor belagen.

Weet je nog wat je die dag aan de rivier in mijn oor fluisterde? Toen ik mijn hoofd boog om de bandjes van mijn schoenen vast te maken, boog je over me heen en zei: 'Niemand zal je scheiden van de liefde van God. Geen moeite, geen tegenpoed of gevaar. Zelfs de *makhaira* niet.'

Ik ging zo snel rechtop zitten dat ik zowat je neus heb gebroken, weet je nog?

Hoe wist je het? Hoe wist je dat ik het beeld van de Angst levendiger voor me zag dan het gezicht van God? Dat hij altijd echter, sterker en dichterbij leek dan de Schepper van de zon en de maan? Dat ik God alleen kon waarnemen van achter de schaduw van de Angst, dat ik me altijd een beetje gescheiden voelde van Zijn liefde?

Je hebt me gevraagd waardoor ik zo volledig op God vertrouwde dat ik klaar was om in die rivier te springen om te sterven. Om mijn oude, vermoeide zelf achter te laten en als een nieuw mens op te staan.

Ik denk dat het met jouw woorden begonnen is. Het idee dat Gods liefde de *makhaira* kon overwinnen, zodat zelfs de steek van het zwaard van de Angst me niet van Gods genezende nabijheid kon beroven.

Of misschien begrijp ik het verkeerd. Misschien is mijn reis allang daarvoor begonnen, toen ik nog in Tyatira woonde en geloofde dat mijn toekomst stevig geworteld was in die dierbare aarde. Misschien was ik nooit in die rivier gestapt als God me niet eerst huis en hoop had ontnomen. Mijn toekomst moest vernietigd worden voordat ik bereid zou zijn om voet te zetten op het pad naar een nieuwe toekomst. Een betere dan ik ooit had kunnen bedenken of voorstellen.

Weet je nog, beste Paulus, dat je me vertelde over je frustratie voordat je naar Filippi kwam, toen je in Troas zat, verbijsterd door de deuren die God in je gezicht had gesloten? Je was bijna zover je kaarten te verfrommelen en je plannen te vergeten; je zorgvuldig genomen maatregelen waren meer dan eens mislukt op je reis. Eerst verbood de Geest je om de provincie Asia binnen te gaan zodat je gedwongen was het gemak van een goed geplaveide weg te verruilen voor de uitdagingen van een smalle zandweg, en toen je door wilde reizen naar Bitynië stond Hij je weer niet toe je plannen te volgen.

Dus daar zat je dan in Troas, tweemaal gedwarsboomd, je kaarten te bestuderen en op je hoofd te krabben, met de vraag waar je nu dan geacht werd heen te gaan.

Als je de provincie Asia binnen was gegaan zoals je bedoeling was, zou je langs mijn oude huis zijn gekomen. Maar je had me daar niet gevonden, want ik was al lang daarvoor naar Tyatira vertrokken. Het was jouw visioen dat je bij me bracht daar op die rivieroever. Is dat nog maar een jaar geleden?

God heeft je in Zijn genade door de kracht van Zijn Geest naar me toe gedreven. Wat lijken onze plannen bespottelijk in het licht van de eeuwigheid. Wat een geluk dat ze verwoest zijn!

De maan schijnt vannacht te fel en ik kan niet slapen. Mijn hoofd is vol van verre herinneringen – schaduwen en schimmen van wat eens was. Ze maken me aan het lachen en aan het huilen. Ze laten me de hand van God zien.

Ik zal je deze brief nooit sturen, er staat niet eens een fatsoenlijke aanhef boven. Maar ik denk vaak aan jou, Paulus, en omdat je zo ver weg bent, vind ik er troost in door dit epistel tegen je te praten.

Ik heb alles verloren toen ik nog maar amper een vrouw was. Ik heb alles verloren en God gevonden. Maar pas toen jij in mijn leven kwam en me de Waarheid vertelde, heb ik vrede gevonden.

Zesentwintig jaar eerder
Anno Domini 25

*Ze zijn in blauw- en roodpurper gekleed,
ze zijn vakkundig gemaakt.*
Jeremia 10:9

Aan de schriële bomen hing roodpurper garen, dat zwaaide in de wind als vreemd gevormd fruit; lavendelblauwe stof in de kleur van oude kneuzingen was uitgespreid over twee ruw gehakte stenen banken en droogde in de zon; een groot donkerpaars mozaïek van geometrische dessins overheerste de verder kale tuin. In de schaduw stond een reusachtige kuip ter grootte van een klein Romeins bad met purperverf die zo diep van kleur was dat het zwart leek, behalve als een straal zonlicht over het oppervlak viel en de echte kleur oplichtte.

De meesteres van dit purperen koninkrijk, een jonge vrouw in losse, opgelapte kleding, zat gehurkt voor de kuip. Haar voorhoofd was nat van het zweet. Ze had het recept bereid zoals haar vader het haar had geleerd. Het was tijd om het linnen onder te dompelen. Meestal voerde haar vader dit deel van het proces uit. Hij was het genie dat de verf had gecreëerd: hij had de kunst bedacht om gewoon garen te veranderen in weelderige, purperen schoonheid. Lydia had het verfproces nog nooit zonder zijn hulp uitgevoerd. Haar vader was de verfmeester. Zij trad slechts op als zijn assistente, een rol waar ze van genoot. Ze knarsetandde bij de gedachte de wol alleen te moeten verven.

Eumenes was laat. Hij had er een uur geleden al moeten zijn.

Lydia veegde het zweet dat langs haar slapen droop weg en staarde in de kuip. Ze dacht aan de ongewoon grote bestelling die ze in de komende twee weken moesten uitvoeren. Er was geen tijd te verliezen. Ieder uur telde als ze op tijd wilden leveren.

Ze kreeg buikpijn als ze aan het krappe schema dacht. De meeste van hun plaatselijke klanten leden aan een merkwaardige inconsistentie. Ze zagen er geen been in om een eerlijke handelaar te laat te betalen, maar als hun handel een paar dagen na de afgesproken datum arriveerde, dan was het huis te klein. Dan eisten ze allerlei schadeloosstellingen en dreigden te schaden wat de grootste schat van de koopman was: zijn goede naam.

Toen de twee bestellingen vlak na elkaar waren binnengekomen, had Lydia haar bezwaren geuit tegen haar vader en geëist dat hij minstens een van de twee naar voren schoof. 'Het is te veel,' had ze gezegd. 'Dat krijgen we niet voor elkaar in zo'n korte tijd.'

Hij had haar bezwaren weggelachen. 'Als we geen bestellingen krijgen, ben je radeloos en zie je al voor je dat we zullen verarmen en ons huis kwijtraken. Als we dan twee prachtige verzoeken ontvangen, maak je je zorgen dat het te veel is en dat we niet aan de verwachtingen kunnen voldoen. Je moet een besluit nemen, dochter. Wat wordt het? Zullen we sterven van de honger of ten onder gaan aan te veel werk?'

Lydia merkte dat ze naar allebei niet uitkeek, wat natuurlijk ook niet hielp. Waar was haar vader?

Ze haalde enkele lijvige manden boordevol linnen garen uit hun werkplaats aan de oostkant van de tuin. De manden waren zwaar – te zwaar voor een meisje van zestien. Knarsetandend sleurde Lydia ze stapje voor stapje mee tot ze vlak bij de verfkuipt stonden.

Aan de andere kant van de tuin, een wandelingetje van drie minuten vanaf de werkplaats, stond hun bescheiden huis met

drie kamers, de scheve muren, het lekkende plafond waarvoor haar vader nooit tijd had om het te repareren en de verschoten meubels die geen hoeveelheid purper in een schijn van weelde kon veranderen. Maar het was van hen, en ze voelde zich nergens ter wereld zo geborgen en genesteld als binnen de veiligheid van die muren met haar vader in de buurt.

Lydia zette de manden met geprepareerd linnen netjes in een rij naast de kuip, als blote baby's klaar om in bad te gaan. Eigenlijk wist ze precies hoe het moest. Meer dan eens had haar vader haar toestemming gegeven om de taak zonder hem af te maken. 'Jouw probleem is niet gebrek aan kennis,' had hij vaak genoeg gezegd. 'Het is gebrek aan zelfvertrouwen. Je bent bang om te falen. Ik vertrouw erop dat het je lukt.'

Elke keer als hij het voorstelde, kromp ze in elkaar. 'Als ik in mijn onwetendheid een fout maak en een partij verf of garen of een mooie rol stof bederf, wie moet het dan betalen? Je weet dat we ons zulke kostbare fouten niet kunnen permitteren.'

Hij drong nooit aan. Daar was haar vader veel te vriendelijk voor. Nu begon ze zich af te vragen of dit soms een test was. Bleef hij zo lang van huis om haar te dwingen, zodat ze geen andere keus had dan het proces alleen aan te gaan?

Ze beet op haar droge lippen. Met een misselijk gevoel bekeek ze de hoeveelheden garen. Of het opzet was of niet, ze moest een besluit nemen. Als ze het linnen eenmaal ondergedompeld had, was er geen weg terug. Dan moest ze het verven en tot het einde toe doorzetten. De partij zou bedorven zijn als ze op het verkeerde moment stopte.

Ze pakte een grote prop garen en begon hem te ontwarren zodat hij goed in de vloeistof kon worden ondergedompeld. Veel ververs stopten een overvloed aan garen in hun kuip om verf te sparen. Maar dat betekende dat het garen niet genoeg kleur opnam en vlekkerig uit de kuip kwam, zonder de diepe kleur die het wél kreeg bij haar vader.

Toen het linnen klaar was, haalde ze diep adem. Haar uitgestrekte handen trilden toen ze neerhurkte naast de kuip, klaar om het proces te beginnen. Opeens hoorde ze een geluid. Langs het smalle pad dat naast hun land liep, werd de stilte verbroken door gekerm, gevolgd door zware, slepende voetstappen. Zonder waarschuwing zwaaide de deur die uitkwam op de tuin open en sloeg met een harde klap tegen de muur. Lydia verschoot.

Ze klemde het vergeten linnen tegen haar borst en sprong overeind. Een man die ze niet herkende stormde de binnenplaats op. Hij trok iemand mee die in elkaar gezakt was tegen zijn schouder. Eén been sleepte mee bij elke stap.

Voordat ze begon te rennen, merkte ze twee dingen op. Het eerste was bloed. Haar, gezicht en been van de in elkaar gezakte man waren bedekt met bloed. Ten tweede drong het met afschuw tot haar door dat het bebloede gezicht van niemand anders dan van haar vader was.

‘O, heden,’ kermde ze. ‘Vader! Wat is er gebeurd?’ Het garen viel uit haar krachteloze vingers op de stenen.

Haar vader hees zich een stukje overeind en glimlachte zwak. ‘Het ziet er erger uit dan het is. Deze jongeman heeft mijn leven gered.’

Lydia gunde de man die haar vader in een vaste greep hield een korte blik. Ze zag iemand met lichtgroene ogen en een gezicht waarmee Apollo zich gelukkig zou prijzen, voordat ze haar aandacht weer richtte op haar gewonde vader.

Met trillende vingers raakte ze zijn warme wang aan en onderdrukte het verlangen om hem uit de sterke, steunende armen van de jonge Apollo te grissen. Het was geen realistische optie om haar vader alleen het huis binnen te willen dragen. Ze zou in elkaar zakken onder de last van zijn gewicht.

‘Deze kant op. Volg mij. We moeten hem neerleggen zodat ik zijn wonden kan verzorgen,’ zei ze. De jongeman liep zonder commentaar achter haar aan het huis in.

Haar vaders dunne matras lag op de vloer in zijn vertrek, zijn dekens netjes opgevouwen aan het voeteneind. ‘Leg hem op het bed,’ zei ze met een dun stemmetje. ‘Alsjeblieft,’ probeerde ze in de schrik aan haar manieren te denken.

‘Het is een kleine verwonding, Lydia,’ hijgde Eumenes. ‘Maak je niet ongerust.’ Het luide kermen van pijn dat aan zijn lippen ontsnapte toen Apollo hem op de matras neerlegde, ondersteunde die bewering niet.

‘Wat is er gebeurd?’ vroeg ze nog een keer en sloeg zijn tunica op die gescheurd tegen zijn been lag. Ze huiverde en zag met een wee gevoel de lange, gapende wond over de hele lengte van zijn bovenbeen. De geur van bloed, de aanblik van de wond en de hitte in de kamer benamen haar de adem.

De tijd leek zich terug te trekken en in zichzelf te verdubbelen.

Een ogenblik voelde ze de wereld kantelen alsof ze niet langer in deze kamer was, maar in een vertrek van dromen, geknield naast een vrouw wier gezicht in de schaduw was verborgen. Alles was bedekt met bloed – de kleren van de vrouw, de lakens – en het droop in dikke druppels op de leigrijze vloer. Lydia ademde beverig in en deed haar best om die rare verdubbeling uit haar hoofd te krijgen en toen haar blik terugkeerde naar haar vader, kon ze weer helder denken.

Eumenes kneep zijn ogen dicht. Knarsetandend zei hij: ‘Stom paard.’

‘Heeft een paard u dit aangedaan?’

‘Niet helemaal,’ zei Apollo. ‘Ik heb gezien wat er gebeurde. Een man leidde een paard aan het hoofdstel toen het dier begon te steigeren. Het moest ergens van geschrokken zijn. Het beest rukte zich los uit de greep van zijn baas en bleef steigeren. Je vader stond op het verkeerde moment op de verkeerde plaats. De hoeven van het paard schopten hem opzij. Ik was er toevallig bij en ik slaagde erin het paard te kalmeren.’

‘Hij was net Hercules, zoals hij dat monster met een aanraking in bedwang kreeg,’ zei haar vader.

Apollo grijsde. 'Je vader begon zijn evenwicht terug te vinden. Hij zou maar een paar schrammen hebben gehad als het ongelukkige toeval zich niet had voorgedaan dat hij op de top van een heuvel stond. Op het laatste moment gleed zijn voet weg en viel hij over de rand. Toen hij naar beneden rolde, heeft hij zich gesneden aan uitstekende rotsen en doornstruiken. De meeste verwondingen komen door de val, niet door het paard.'

Geliefde broeders en zusters, wees niet verbaasd over de vuurproef die u ondergaat; er overkomt u niets uitzonderlijks.

1 Petrus 4:12

‘Dat was geen gewoon paard, let op mijn woorden,’ prevelde Eumenes met zijn hand in zijn zij gedrukt. ‘Hij viel me opzettelijk aan. Ik dacht dat ik er geweest was toen ik in zijn gemene, zwarte ogen keek.’

Lydia slikte. ‘Gelukkig bent u gespaard.’

‘Ik zal dat beest niet vergeten, zo lang als ik leef. Zijn vacht was ongewoon zwart, glanzend en glimmend geborsteld. En hier –’ Eumenes wees naar het midden van zijn voorhoofd – ‘zat een witte plek die leek op een halve maan, met een klein vlekje ernaast dat op een ster leek. Het is verbazingwekkend welke rare details je opvallen als je denkt dat je op het punt staat te sterven. De herinnering aan die witte maan en ster zal ik in mijn graf meenemen. Hij was volmaakt geproportioneerd, als getekend door de hand van een kunstenaar. Het beest keek me kwaadaardig in de ogen aan en viel me aan.’

Hun gast grinnikte. ‘Het was gewoon een geschrokken paard.’

‘Een paard bezeten door demonen, let op mijn woorden. Als deze jongeman er niet was geweest, zou hij me doodgetrapt hebben. Ik weet niet hoe, maar mijn vriend hier heeft dat dier gekalmeerd. Eén woord van hem en het paard hield op met stampen. Ik dacht dat ik veilig was, tot ik uitgleed en viel. Zelfs toen heeft mijn kampioen me niet alleen gelaten, maar hij is naar beneden geklauterd om me de hele weg naar huis te slepen.’

Apollo glimlachte bescheiden. ‘Ik kan beter een dokter gaan halen. Die wond moet gehecht worden.’

‘Wacht!’ riep Lydia toen hij zich omdraaide. ‘Hoe heet je? Ik kan je geen...’ Ze zweeg midden in de zin en het drong tot haar door dat ze op het punt had gestaan hem in zijn gezicht Apollo te noemen. ‘Ik bedoel: ik moet weten hoe je heet, want we staan diep bij je in de schuld.’

‘Jason. Ik heet Jason.’

Natuurlijk had zijn moeder hem de naam van een held gegeven, dacht Lydia. ‘Ik dank je met mijn hele hart, Jason. En ga nu maar gauw. Ik wil niet dat hij doodbloedt.’

‘Een schrammetje maar,’ zei haar vader.

‘En de Nijl is een klein plasje waar kleine meisjes op blote voeten overheen springen. Ga alsjeblieft een goede dokter zoeken,’ zei Lydia over haar schouder.

‘Maar niet duur,’ zei haar vader met zwakke stem.

Jason wierp een steelse blik op Lydia. ‘Ik zal een schappelijke, maar deskundige arts halen.’

Lydia begon de wonden van haar vader schoon te maken met warm water. Ze trilde onbedwingbaar over haar hele lijf. ‘Ik had u wel kunnen verliezen,’ zei ze hoofdschuddend.

Eumenes klopte op haar hand. ‘Een paard is geen partij voor mij.’

Terwijl ze zijn met vuil aangekoekte lichaam schoonmaakte, ontdekte ze diepe kneuzingen die al lelijke plekken op zijn huid hadden achtergelaten; zijn linkeroog zat al bijna dicht en zijn rechteroog bleef bloeden uit een snee in de hoek. Ondanks de overvloedige hoeveelheid bloed beseftte Lydia dat hij waarschijnlijk gelijk had en dat zijn verwondingen niet dodelijk waren. Ze bespeurde geen gebroken botten, maar de arts moest haar vermoeden bevestigen. Haar benen werden slap van opluchting.

De wond in Eumenes’ bovenbeen was de diepste en Lydia vermoedde dat er flink wat hechtingen nodig zouden zijn. Ze haalde met honing gezoete wijn en hield zijn hoofd vast toen hij dorstig dronk.

‘Hoe voelt u zich?’

‘Fit als een gladiator.’

Lydia snoof. ‘Ik zie dat uw val uw vermogen om de waarheid op te rekken niet heeft aangetast.’

‘Ik rek de waarheid niet op als ik zeg dat je zonder mijn hulp aan het linnen zult moeten beginnen.’ Zijn stem klonk gespannen. ‘Ik zal een dag of twee niet kunnen werken.’

Lydia haalde haar schouders op en wendde een nonchalance voor die ze in de verte niet voelde. ‘Zolang u er bent om me aanwijzingen te geven, zal het wel lukken.’

Hij tikte boven haar schouder in de lucht. ‘Ik wist dat ik op je kon rekenen, mijn dappere meisje,’ lispelde hij. Zijn oogleden vielen dicht en hij begon zachtjes te snurken. Ze was blij met de verlichting, want de behandeling van de arts zou beslist pijnlijk zijn.

Jason kwam verrassend vlug terug met een arts in zijn kielzog. Aan diens dure kleding en de gouden klem die zijn mantel dichthield te zien, verschilde Jasons idee van *schappelijk* aanmerkelijk van het hare. Lydia durfde niet te vragen wat zijn diensten kostten. Hij leek kundig in zijn vak en dat verlichtte een deel van haar zorgen.

Tijdens de behandeling hield ze de met purper bevelkte hand van haar vader vast. Eumenes deed zijn best om niet te kermen toen de naald keer op keer zijn vlees doorboorde.

‘Over een paar dagen krijgt hij zijn oude krachten terug,’ zei de arts toen hij Eumenes’ wonden met zalf had ingesmeerd. De geur van mirre vermengd met bloed maakte Lydia licht in het hoofd.

‘Hij heeft geen gebroken botten, maar hij is ernstig gekneusd en door elkaar geschud.’ De arts veegde zijn handen af aan een schone handdoek.

‘Zijn gezicht... Er was zo veel bloed.’

‘De wonden in zijn gezicht en op zijn hoofd zijn ondiep. Laat hem de rest van de dag en de hele nacht doorslapen. Hij heeft rust nodig om te herstellen van al die opwinding.’

‘De hele dag slapen?’ Lydia’s stem klonk zwak. Ze konden het zich niet permitteren om een hele dag werk te missen. Ze zou zelfs zonder toezicht van haar vader het verfsproces moeten hervatten.

‘Morgen kom ik met Jason terug om nog een keer naar hem te kijken en zijn wonden schoon te maken. We moeten oppassen voor bederf.’

‘Morgen?’ Lydia hapte naar adem. Nog een bezoek van de mondaine arts zou waarschijnlijk een fortuin kosten. Ze voelde zich schuldig om haar triviale zorgen terwijl het leven van haar vader was gespaard. Ze zouden het honorarium wel opbrengen, zoals altijd. Ze moest zich voorhouden dat deze dag had kunnen ontaarden in een tragedie die haar leven had verscheurd.

Opeens daagde haar iets wat haar al het andere deed vergeten. ‘Met Jason?’

‘Deze heerlijke kerel.’ De arts gaf Apollo een klap op de schouder. ‘Hij wil terugkomen om bij je vader te kijken.’

‘Als je geen bezwaar hebt?’ Jasons groene ogen rimpelden in de hoeken, een zelfverzekerde glimlach om zijn welgevormde lippen. Lydia betwijfelde of ooit een vrouw, jong of oud, bezwaar had gehad tegen een bezoek van deze speciale man. Geen wonder dat het paard gekalmeerd was op zijn bevel. Het was waarschijnlijk een merrie.

‘Natuurlijk niet,’ zei Lydia en ze kon zichzelf wel schoppen toen ze haar wangen warm voelde worden. ‘Ik zal voor het verven moeten zorgen. Maar je kunt mijn vader bezoeken wanneer je maar wilt. Ik heb je nog niet eens netjes bedankt voor je hulp aan hem. We staan voor altijd bij je in de schuld.’

Jason keek verbluft. ‘Verven?’

‘Ja, linnen verven. Purperverf. Dat is mijn vaders handel. Ik zal onze bestellingen moeten uitvoeren terwijl hij herstelt.’

‘Werk je?’

Voor het eerst merkte Lydia zijn toga op, die gemaakt was van duur linnen en hem bestempelde tot Romeins burger. Om

zijn middelvinger droeg hij een gouden zegelring met een glimmende groene edelsteen, die ze niet herkende. Jason was niet alleen knap en heldhaftig; hij was ook rijk. Zo rijk dat hij zich niet kon voorstellen dat een vrouw bij haar vader in de werkplaats werkte.

Ze tilde haar hoofd op en schonk hem een hooghartige blik. ‘Zeker. Jij niet?’

Hij knipperde met zijn ogen. ‘Heb je geen broers?’

‘Ik ben enig kind. Jij?’

‘Ik heb twee jongere zussen. Thuis.’

Lydia glimlachte liefjes. ‘Waar zouden ze anders zijn?’

Ze zoekt wol en linnen uit, en spint en weeft met vreugde.
Spreuken 31:13

Lydia stopte haar slapende vader onder zijn wollen deken, kustte zijn voorhoofd en liep zachtjes zijn vertrek uit en de tuin in. Ze installeerde zich bij de kuip, roerde de verf en bekeek hem onder het licht van de zon om zich ervan te verzekeren dat hij de juiste tint en samenstelling had.

Net als bij alle verven die haar vader door de jaren heen had ontwikkeld, werd bij deze geen gebruik gemaakt van de extravagante zeelak. Hij kostte dientengevolge de helft van concurrerende verven. Het purper dat uit het kostbare afscheidingsproduct van zeelakken werd gewonnen, was slechts voor de rijkste klanten bereikbaar, terwijl het purper van haar vader toegankelijk was voor velen.

Purper-in-één-kuip noemde Eumenes deze speciale verf. Ze hadden besloten deze samenstelling te gebruiken voor een van de grote bestellingen, omdat hij sneller werkte dan zijn andere methodes.

Gewoonlijk gaf Eumenes de voorkeur aan een complexer proces. Dan produceerde hij purper door het garen onder te dompelen in verscheidene baden van verschillende kleuren, te beginnen met indigo en eindigend met een oplossing die gemaakt werd uit de wortels van de meekrapplant. Eumenes had dit proces tot een fijne kunst geperfectioneerd. Geen andere koopman in Tyatira lukte het Eumenes' levendige tinten purper te scheppen, noch om die kleurvast te maken zonder het gebruik van zeelakken. Een deel van zijn geheim was dat hij een zweem vermiljoen gebruikte om zijn purper een diepere

tint te geven, dichter bij scharlaken dan blauw, de kleur die bij de Romeinen zo hoog in de gunst stond.

Voor het gemak echter had hij ook dit zeldzame, simpele proces ontwikkeld van purper maken zonder het gebruik van herhaalde baden, wat deze verf makkelijker te verkopen maakte aan stofhandelaren in het hele rijk. Eén pak verf. Eén kuip water. Een beetje bijtmiddel. Elke verfmeester kon er een redelijk succes van maken. Het was weliswaar niet hun beste kwaliteit purper, maar het gemak en de betaalbare prijs maakten het hun populairste product.

Het bleef een mysterie voor Lydia waarom ze nooit rijk waren geworden. Gezien de onmiskenbare kwaliteit van haar vaders scheppingen kon ze niet begrijpen dat ze nog steeds van de ene maand in de andere leefden en tobden over hun financiën.

Het viel niet te ontkennen dat haar vader weinig belangstelling had voor boekhouden. Hij hield zijn uitgaven niet bij en schafte aan wat zijn kunstenaarshart tevredenstelde, maar niet zijn handelaarshoofd. Als hij maar half zoveel talent had voor de omgang met geld als voor de fabricage van purper, dan hadden ze een weelderige villa op hun land kunnen bouwen en een luxeleven kunnen leiden.

Nu waren weelderige villa's een verre droom en Lydia kon niet een hele dag wachten tot haar vader genezen was van zijn verwondingen. Voor de eerste keer zou ze het werk helemaal alleen moeten doen.

Ze greep een forse dot garen, bereidde die met zorgvuldige bewegingen voor en liet hem in de kuip zakken. Haar gezicht werd nat van het zweet toen ze de verf roerde met een lange, houten stok. Het ging te langzaam. Haar vader zou nu al twee dotten klaar hebben.

Toen ze het linnen gereed achtte, haalde ze het uit de kuip en kneep de extra verf eruit voordat ze het in een tweede kuip liet zakken. Deze was gevuld met bijtmiddel, een substantie die

haar vader had ontwikkeld om de verf kleurvast te maken. Het middel had een doordringende geur. Omdat ze er jaren mee had gewerkt, was Lydia gewend geraakt aan de zure, scherpe stank. Maar op een hete, windstille dag deden zelfs haar longen pijn van het aroma dat uit de kuip opsteeg.

Eindelijk kwam het wassen. Lydia gooide het geverfde garen in een mand en droeg die naar de bron.

Naast haar vaders genialiteit was de bron hun grootste goed. Weinig bedrijven konden bogen op een eigen bron. In de verfhandel was het van doorslaggevend belang om toegang te hebben tot water. Water op je eigen erf was een zeldzaam voordeel.

Lydia had al eerder een waterbad klaargemaakt. Nu liet ze het linnen erin zakken en keek toe terwijl de overtollige verf in het water sijpelde en het violet maakte. Weer wrong ze het garen uit en hing het zorgvuldig aan een tak om te drogen. Dit proces moest ze meerdere keren herhalen tot het purper tot precies de juiste tint in de wol was doorgedrongen.

Uur na uur herhaalde ze de procedure tot haar rug pijn deed en haar bovenbenen begonnen te protesteren als ze bukte. Tussen de onderdompelingen door rende ze naar huis om bij haar vader te kijken. Tot haar opluchting leek hij lekker te slapen, zijn ademhaling was diep en regelmatig.

Pas toen de schemering overging in het donker van de nacht hield ze eindelijk op. Met behulp van een flakkerende lamp inspecteerde ze de resterende hopen linnen. Ze was te langzaam geweest. Bergen linnen garen lagen in hun mand, in knopen gewonden. Ze moesten ontrafeld en geprepareerd worden.

In de ochtend moest ze een nieuwe portie verf en bijtmiddel klaarmaken, wat twee tot drie uur in beslag nam. Pas dan kon ze het verfproces opnieuw beginnen. Ze kreeg het nooit op tijd klaar voor de beloofde leverantie.

Onheilspellende dromen bezochten haar die nacht. Verwarde beelden van iemand die kronkelt van pijn en schreeuwt om hulp. Dromen van bloed dat zich verspreidt tot een meertje.

En uiteindelijk de oude vertrouwde droom van de vrouw met de lieve glimlach. Lydia stak haar hand uit om haar gezicht aan te raken, met een hart vol verlangen. Tot haar afgrijzen veranderde de glimlach in een smartelijke grimas. Toen begon het schreeuwen, een hartverscheurend jammeren dat niet wilde ophouden. Lydia schrok wakker, ze trilde over al haar leden in de hete zomerlucht.